

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ: КЛІНІЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ПЛАГІАТУ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ З ПОЗИЦІЇ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

DISTANCE EDUCATION OF MEDICAL STUDENTS: CLINICAL MATERIALS AND ANTI PLAGIARISM MEASURES DURING OF PANDEMIC AND MARTIAL LAW FROM THE STANDPOINT OF ACADEMIC INTEGRITY PRINCIPLES

У статті з позицій академічної доброчесності стверджені умови успішної організації процесу дистанційної освіти у форс-мажорних умовах і обґрунтовані деякі чинники оптимізації онлайн-навчання у медичному університеті. У структурних підрозділах та на кафедрах є наявні цифрові мікрорепозітарії лекційних матеріалів, архіви презентацій. Для покращення імплементації принципів академічної доброчесності серед науково-педагогічних працівників, зокрема в умовах збройної агресії, нами було оновлено кодекс академічної етики та відповідні положення. Проаналізовано 1938 навчально-методичних матеріалів, лекційних презентацій на теоретичних і клінічних кафедрах. Констатовано, що представлений навчальний фото- та відеоматеріал включає клінічну статистику, результати лабораторних, інструментальних, морфологічних досліджень, субтитри, дії хірургів та/або особи, що здійснює обстеження і голосові коментарі викладача, які оптимізують проведення занять, зокрема лекцій, уніфікують візуалізацію, покращують засвоєння студентами. Такими презентаціями супроводжується 77,3%-83,8% субвбірок лекційного матеріалу для студентів, лікарів-інтернів і курсантів післядипломної освіти. Також 70,2% оригінального навчального клінічного матеріалу є продубльовані на «хмарних сховищах» з метою резервного копіювання. Для проведення первинної перевірки текстових навчально-методичних праць щодо виявлення академічного плагіату застосовуються «StrikePlagiarism» або «Unichek» (у особистих кабінетах структурних підрозділів), «Plagiarism Detector Pro», «Viper» з подальшою «перехресною» перевіркою окремих розділів і фрагментів вільнодоступною програмою «AdvegoPlagiatus». Група сприяння академічній доброчесності та інші колегіальні органи університету діють на громадських засадах для консолідації партнерських відносин; обговорення складних етичних ситуацій учасниками наукового й освітнього процесу, конфліктів наукових і навчальних інтересів. В умовах дисбалансу в сфері освіти є необхідними не тільки цифрова трансформація викладання, застосування онлайн-презентацій, методик і елементів симуляційного й індивідуалізованого проведення занять, але й імплементація академічної доброчесності, ретельний контроль за дотриманням етичних стандартів.

Ключові слова: дистанційна освіта, форс-мажорні умови, навчальний матеріал, клінічні

презентації, антиплагіатна експертиза, академічна доброчесність.

In the article, from the academic integrity standpoint, the conditions for the successful organization of the distance education process in force majeure circumstances are identified and some factors for the optimization of online education at the medical university are confirmed. For the learning optimization in some departments are available some digital microrepositories of lecture materials, archives of presentations were identified. To improve the implementation of the academic integrity principles among scientific and pedagogical workers, in particular during the period of military aggression, we have updated the code of academic ethics and relevant regulations. 1938 educational and methodological materials, lecture presentations at theoretical and clinical departments were analyzed. It was established that the presented educational photo and video material contains clinical statistics, laboratory and instrumental results, morphological materials, subtitles, actions of some surgeons and/or the person conducting the examination, voice comments of teachers, which optimizes the educational process, including lectures, unifies visualization to improve student learning. Some .ppt or .pptx presentations by 77.3%-83.8% of lecture material sub-samples for students, medical interns and postgraduate education residents were accompanied. Also 70.2% of the original clinical teaching material for backup purposes is duplicated on "cloud storage". For the initial check of text-based educational and methodological works, the software tools "StrikePlagiarism" or "Unichek" (in the personal offices of some departments), "Plagiarism Detector Pro" or "Viper" are used, followed by "peer checking" ("cross-checking") of individual parts and fragments with the free program "AdvegoPlagiatus" for detection of academic plagiarism. The Academic Integrity Promotion Group and other collegiate public university groups are the basis for partnerships strengthening, discussion by the participants of the scientific and educational process of complex ethical situations, conflicts of scientific and educational interests. In disbalance in the field of education, not only the digital transformation of teaching, the use of online presentations, methods and elements of simulation and individualized learning, but also the implementation of academic integrity are necessary and careful monitoring of ethical standards compliance.

Key words: distance education, force majeure, educational material, clinical presentations, plagiarism examination, academic integrity.

УДК 61:378.147:004.7:[341.31+614.46]
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.46>

Вергун А.Р.,

докт. мед. наук,
доцент кафедри сімейної медицини,
старший інспектор наукового відділу,
антиплагіатний експерт наукових,
навчально-методичних праць
та дисертаційних матеріалів
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Ягело С.П.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри українознавства,
вчений секретар
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Наконечний А.Й.,

докт. мед. наук,
проректор з наукової роботи, професор
кафедри дитячої хірургії
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Вергун О.М.,

канд. мед. наук,
доцент кафедри терапії № 1
медичної діагностики та гематології
і трансфузіології
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Стечак Г.М.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри українознавства
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Академічні перетворення в кінці ХХ і на початку ХХІ століть мають більш широке охоплення в силу свого глобального характеру, а також чисельності закладів та кількості людей, що залучені до цього процесу [6; 10; 13]. Другу половину ХХ та початок ХХІ століття можна вважати періодом радикальних трансформацій сфери вищої освіти. Незважаючи на те, що в багатьох країнах відбувалися природні та техногенні катастрофи, їхні наслідки не мали такого масштабу, як зміни, спричинені коронавірусною хворобою [10; 15; 16]. За оцінкою ЮНЕСКО, світова система вищої освіти переживає «академічну революцію», що характеризується безпрецедентними за своїми масштабами та різноманітністю інноваціями [2; 3; 6-8; 10; 15]. Можна стверджувати, що зміни, які відбулися в останній час, були настільки ж радикальними, як і перетворення ХІХ століття, коли створювалися «дослідницькі» університети [1; 6; 11]. У форс-мажорних умовах є необхідним створення ефективного механізму забезпечення академічної етики та якості освітньої діяльності, звуження потенційного «поля» корупції та залучення стейкхолдерів до державно-громадського управління сферою вищої освіти [1; 3; 6]. Перші кроки на шляху реалізації цих аксіом є складними, але які вже сьогодні дають позитивні наслідки [6]. Проте якість навчальних матеріалів з позицій доброчесності в умовах дистанційної освіти може бути недостатньою, що потребує нових ґрунтовних досліджень для виявлення та елімінації недоліків [1-3]. Наслідком ситуації, що склалася, стало зростання загальної цікавості всіх верств населення до дистанційного навчання в період пандемії, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, тобто гострої респіраторної хвороби COVID-19 [9; 16], вимушено продовженого на період повномасштабної війни. Дистанційне навчання не вимагає безпосередньої присутності у закладі вищої освіти, тому студенти мають можливість відвідувати онлайн-заняття навіть якщо стан здоров'я не дозволяє робити це особисто. Завдяки такій формі навчання вони можуть отримувати навчальний матеріал у зручний для себе час, а також навчатись у закладі освіти будь-якої країни світу незалежно від місця проживання, що спрощує отримання необхідних знань [10; 16].

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Фундаментальні цінності університетської спільноти, – наукові, педагогічні і виховні функції детермінуються і стверджуються статутом, полягають у формуванні високої культури поведінки учасників освітнього процесу та інших працівників, здійсненні освітньої та науково-дослідницької діяльності на рівні найвищих професійних і етичних стандартів [2; 3], які також повинні адекватно реалізуватися в умовах дистанційної освіти, зокрема

при презентаціях лекційного матеріалу, проведенні практичних та семінарських онлайн-занять [1]. Цифрова трансформація викладання та навчання передбачає перетворення усіх навчально-методичних матеріалів у цифровий формат і створення на їх основі загальнодоступних баз знань, максимальну трансформацію освітнього процесу в глобальну мережу, використання мобільних і хмарних технологій, широке впровадження відкритих навчальних курсів, застосування для управління навчальним процесом інтелектуальних систем. Для клінічних дисциплін наявні певні особливості налагодження діалогу і досягнення компромісних рішень шляхом об'єктивного та принципового обговорення складних ситуацій, що детермінують застосування методик та елементів симуляційного й індивідуалізованого проведення занять для студентів медичних факультетів, лікарів-інтернів і курсантів факультету післядипломної освіти.

Інтернаціоналізація вищої освіти у світовому вимірі характеризується тенденцією збільшення англомовних програм навчання в неангломовних країнах [15]. Якщо раніше мова була перешкодою для студентської мобільності, то сьогодні введення англомовних навчальних програм у більшості світових університетів значно посилює привабливість ринків освітніх послуг у закладах вищої освіти неангломовних країн Європи та Азії, зокрема в Україні, також і в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (ЛНМУ).

Становлення моральних стандартів, їх постійне співставлення з кращими взірцями глобальної академічної культури, послідовне їх втілення в роботу вищого навчального закладу є наслідком прагнення вітчизняної освітньої спільноти взяти на себе відповідальність у захисті норм права і базових етичних цінностей [1; 3; 6], забезпеченні якості та належних результатів навчання, зокрема в умовах пандемії та воєнного стану [10; 11; 16]. Порушення принципів продуктивної взаємодії, підризу корпоративної солідарності і довіри, скорочення професійного залучення, недостатнє зацікавлення в активній науковій діяльності, – все це детермінується обмеженням автономності академічного «простору» під час воєнного стану. Реалізуючи принципи етичної поведінки, зокрема під час проведення відеоконференцій, працівники, здобувачі та студенти створюють особисту репутацію [1-3; 9-12], стандарти професійної доброчесності й позитивного іміджу [6-8]; розвиваючи проекти міжнародної наукової і навчальної співпраці, представляють і захищають академічні інтереси [5-7; 12]. З метою мінімізації ризику необ'єктивного оцінювання необхідне створення базових наборів тестових завдань для онлайн-самоконтролю та контролю знань, що інтегровані з навчальними посібниками [15; 16] та електронними клінічними презентаційними

матеріалами профільних та суміжних кафедр, лекційним матеріалом [3; 9; 10]. За короткий термін всі заклади освіти повинні були здійснити перехід від традиційної до дистанційної форми навчання, що сприяло виявленню дисбалансу у сфері освіти, пошуку нових форм представлення клінічного матеріалу в контексті набуття практичних навиків і компетенцій, запобігання плагіату [3; 11; 14], впровадження їх для підтримки високого рівня базових та професійних знань.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей дистанційної освіти під час епідемії та воєнного стану, візуального представлення клінічних даних, зокрема лекційних матеріалів та ствердженні головних передумов успішної організації процесу онлайн-навчання з позицій академічної доброчесності.

Виклад основного матеріалу. Реалізація зазначеної у статті мети здійснена шляхом використання теоретичних методів дослідження. В умовах збройної агресії та воєнного стану нами було оновлено Положення про групу сприяння академічній доброчесності у ЛНМУ – колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є популяризація і сприяння дотриманню фундаментальних етичних стандартів [1; 3; 6], академічної доброчесності, попередження конфліктів між студентами та іншими членами університетської спільноти [7; 8; 12]. Для дотримання серед студентів та молодих учених кодексу академічної етики (КАЕ) функціонує інший колегіальний орган – Студентська агенція співдії якості освіти, яка визначає превентивні заходи, процедуру розгляду справ щодо порушення КАЕ [5; 7; 8] членами студентської спільноти в умовах дистанційного навчання, способи дисциплінарного впливу, зокрема щодо мінімізації ризиків необ'єктивного оцінювання знань та компетенцій [10-12; 16]. На ректораті 2022 року з метою стимулювання викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів випускників усіх форм навчання до самостійного виконання наукових робіт було рекомендовано здійснювати планове заслуховування та обговорення результатів виконаних наукових робіт на засіданнях наукових студентських гуртків, товариств молодих вчених, дискусійних зібрань або "круглих" столів; на засіданнях профільних кафедр (лабораторій); для підтримки технічної перевірки наукових та навчальних праць у методичних вказівках університету розміщувати посилання на сервіси з первинної перевірки наукових праць на наявність плагіату; в умовах військової агресії оновлювати наявне програмне забезпечення та створювати нові алгоритми перехресної перевірки з урахуванням ефективності окремих програм, про що інформувати структурні підрозділи; у плановому порядку здійснити перевірку навчально – методичних матеріалів та презентацій на сайтах та внутрішніх репозитаріях.

Однією з ключових складових забезпечення якості освіти є внутрішня університетська система забезпечення академічної доброчесності, яка визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками університету, що створює середовище нульової терпимості до порушень етики взаємовідносин, ризик яких зростає в умовах дистанційного навчання, форс-мажорних ситуаціях, детермінованих епідемією і збройною агресією [15; 16]. Складність завдання полягає не тільки у подоланні корупційних, фальсифікаційних, плагіатних дій, псевдоавторства наукового, навчального, зокрема – лекційного матеріалу, необ'єктивного оцінювання та інших порушень, але й у імплементації принципово нового середовища, яке допомагає стимулювати всю спільноту закладу вищої освіти для успішного розвитку університету та забезпечення якості освіти в цілому [1; 6].

Для проведення первинної перевірки текстових навчально-методичних праць щодо виявлення академічного плагіату в ЛНМУ застосовувалася функціональна послідовність антиплагіатної експертизи з проведенням аналізу відсотка унікальності тексту методом шингла з оптимізованими налаштуваннями параметрів пошуку та глибокою перевіркою програмним забезпеченням (ПЗ) «StrikePlagiarism» та «Unichek» (у особистих кабінетах структурних підрозділів) [3; 6], «Plagiarism Detector Pro» тощо з подальшою «перехресною» перевіркою та встановленням відсотка унікальності окремих розділів тексту вільнодоступною програмою «AdvegoPlagiatus» [2; 3; 8]. Для формулювання висновків застосовано методи систематизації й узагальнення.

Для імплементації принципів КАЕ ці навчальні матеріали, зокрема презентації лекційного матеріалу, перевірялися антиплагіатними програмами із залученням групи сприяння академічній доброчесності та наукового відділу. Завданнями групи сприяння академічній доброчесності було зміцнення довіри, партнерських відносин між учасниками науково-освітньої діяльності, консолідація університетської спільноти; обговорення складних етичних ситуацій, проблем дотримання пунктів КАЕ учасниками наукового й освітнього процесу, конфлікти наукових і навчальних інтересів [3; 6; 11; 12]; популяризація дотримання доброчесності як одного з основоположних принципів корпоративної культури; представлення ЛНМУ у зовнішніх відносинах в контексті академічної культури; забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення плагіату в роботах здобувачів вищої освіти та співробітників закладу вищої освіти; створення механізмів залучення стейкхолдерів у комплексну діяльність ЛНМУ (відповідальні за забезпечення освітніх програм,

співробітники, здобувачі вищої освіти, випускники, роботодавці); первинний розгляд заяв щодо порушення КАЕ та надання пропозицій адміністрації Університету (факультетів). Відхилення наукових та навчально-методичних праць не вимагало застосування адміністративних заходів.

Усі заклади вищої освіти змушені були розробити ефективні робочі програми з урахуванням нових умов викладання та відповідно до готовності студентів перейти на новий формат навчання. На превеликий жаль не враховувалися фактори студентської та викладацької самоорганізованості та самодисципліни, наявність базових навиків викладання в онлайн-форматі, забезпечення необхідним обладнанням, наявність досвіду роботи з необхідними технологіями. Згідно з новими вимогами та викликами, детермінованими впровадженням дистанційної форми навчання у 2022 році оновлено та внесено відповідні зміни у Кодекс академічної етики і Положення про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату у відповідності щодо ствердженої ефективності роботи окремих антиплагіатних програм.

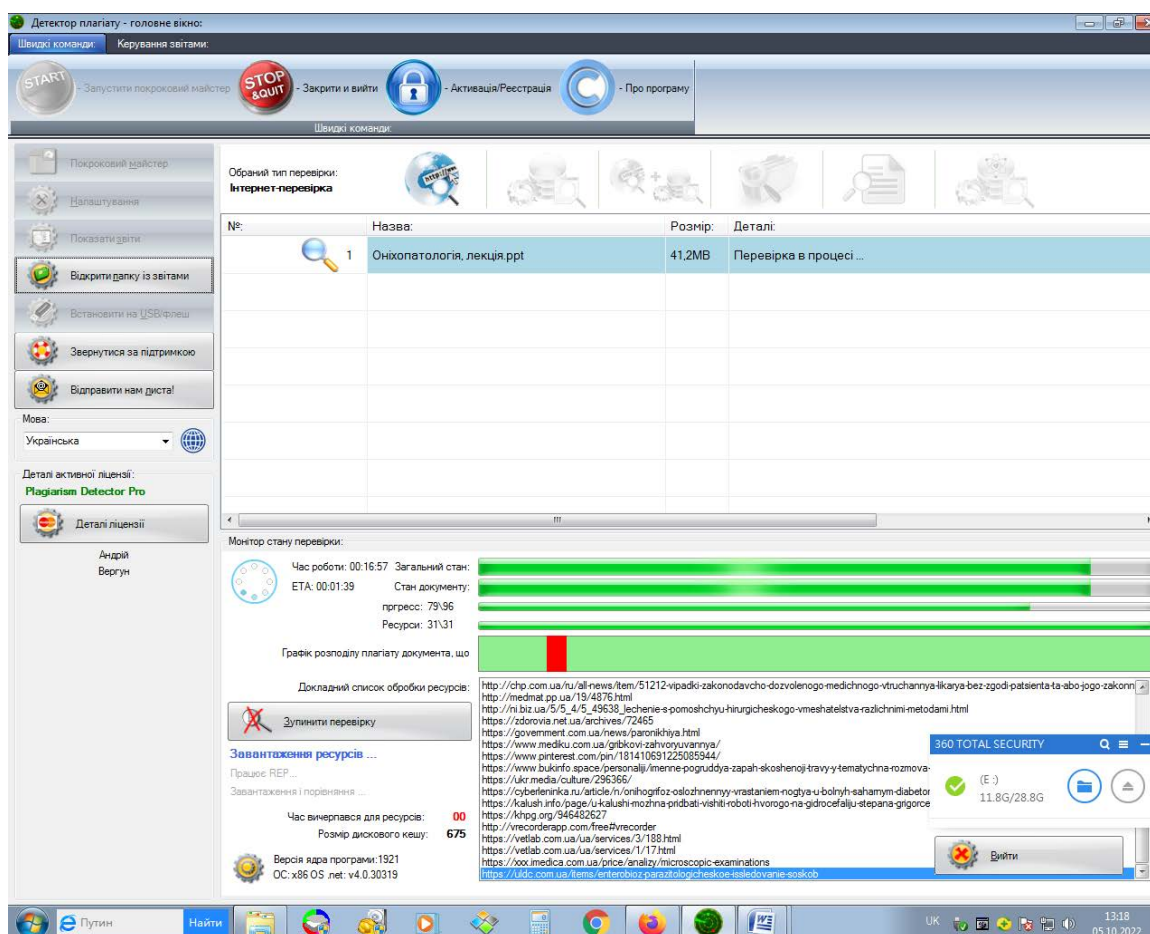
Перевірка текстів та презентацій лекційного матеріалу для виявлення академічного плагіату, здійснювалася ПЗ «Unichek» (у особистих кабінетах структурних підрозділів), «Plagiarism Detector Pro», «AntiPlagiarism.NET» [3; 8], «AdvegoPlagiatus» [2; 8] з урахуванням методичних рекомендацій МОН України, технічних аспектів оптимізації затрат часу та обсягу представленого на експертизу матеріалу [2; 11; 14]. Представлені у презентаціях матеріали оптимізують проведення лекції, уніфікують візуалізацію клінічного матеріалу, покращують його засвоєння студентами. Етика представлення та попередження академічного плагіату реалізуються наданням консультаційних послуг із академічної доброчесності в структурних підрозділах навчального і наукового спрямування, внутрішньою кафедральною експертизою [6; 8], перевіркою клінічних лекцій, презентацій та іншого методичного матеріалу на сайтах та у цифрових репозитаріях кафедр (інтраперев'язувальний фото- та відеоматеріал (відзнятого під раціональними кутами огляду операційного поля професью-мерськими цифровими камерами Canon, Olympus та Fujifilm без застосування методик оптичного збільшення, з адекватним зовнішнім підсвічуванням операційного поля, на ручних налаштуваннях, «широкому куті» об'єктиву, з низьким рівнем ISO), який крім даних, загальноприйнятих для опису клінічних спостережень та операційного лікування, включає статистику, результати лабораторних, інструментальних, морфологічних досліджень, субтитри, дії хірургів та/або особи, що здійснює обстеження і голосові коментарі викладача. Стверджено, що у форс-мажорних умовах для антиплагіатної онлайн перевірки адекватно

працюють програми «Unichek», «Plagiarism Detector Pro» [4], «Viper» [11; 13; 14], зокрема десктопне ПЗ «Plagiarism Detector Pro» є оптимальним для перевірки лекційного матеріалу з позицій академічної доброчесності (рис. 1).

Завдяки новітнім технологіям спрощується самопідготовка, що є важливою складовою навчального процесу. Незважаючи на значні переваги дистанційного навчання, існує певна кількість недоліків такої форми освіти, насамперед це залежність отримання знань від технічних засобів навчання, які є єдиною можливістю зв'язку з викладачем, труднощі вдосконалення гнучких «Soft Skills» та набуття фахових навиків «Hard Skills», зокрема детермінованих особливістю клінічної діяльності [6; 9; 10]. Через неможливість повністю синхронізувати онлайн-курси, які існують, з робочою програмою, терміновістю переходу у форс-мажорних умовах від традиційної форми навчання чи часткового дистанційного навчання до дистанційної освіти як єдиної форми подання інформації [9; 10; 15] якість таких ресурсів не завжди відповідає базовим стандартам та очікуваним результатам [5; 6]. Зростають ризики неадекватного та необ'єктивного оцінювання знань та умінь.

Стверджено, що на морфологічних і клінічних кафедрах медичних факультетів для оптимізації доступу [2; 3; 8] є наявні адекватні цифрові мікро-репозитарії клінічних лекційних матеріалів, архіви презентацій. Презентаціями у форматах .ppt та .pptx супроводжується 77,3 % субвибірки лекційного матеріалу для студентів 1–3-го курсів, 83 % – для студентів 4–5-го курсів та 83,8 % – для студентів 6-го курсу і лікарів-інтернів. Нами проаналізовано 1938 навчально-методичних матеріалів, зокрема клінічних лекційних матеріалів, презентацій; 4185 фото- та відеоматеріалів, що створені на теоретичних і клінічних кафедрах факультетів ЛНМУ. 14,76% субвибірки навчально-методичних праць нами було скеровано на доопрацювання внаслідок недостатньої унікальності / оригінальності представленого матеріалу, виявлення безсумнівних «малих» (рис. 2) і «великих» необґрунтованих текстових і графічних реплікацій (рис. 3), інших стилістичних недоліків. Також 70,2 % навчального матеріалу для реалізації принципів вільного доступу продубльовані на «хмарних сховищах» з метою резервного копіювання.

Серед головних переваг дистанційного навчання були виділені доступність, гнучкість, популярність, легкий обмін інформацією, інтерактивна інфраструктура ПЗ у навчальному процесі, можливість використання віртуальних класних кімнат, а також легкий доступ до віртуальних ресурсів [14-17]. Тому для ефективного проведення дистанційного навчання з урахуванням принципів академічної доброчесності та вільного доступу було б доцільним вільне користування

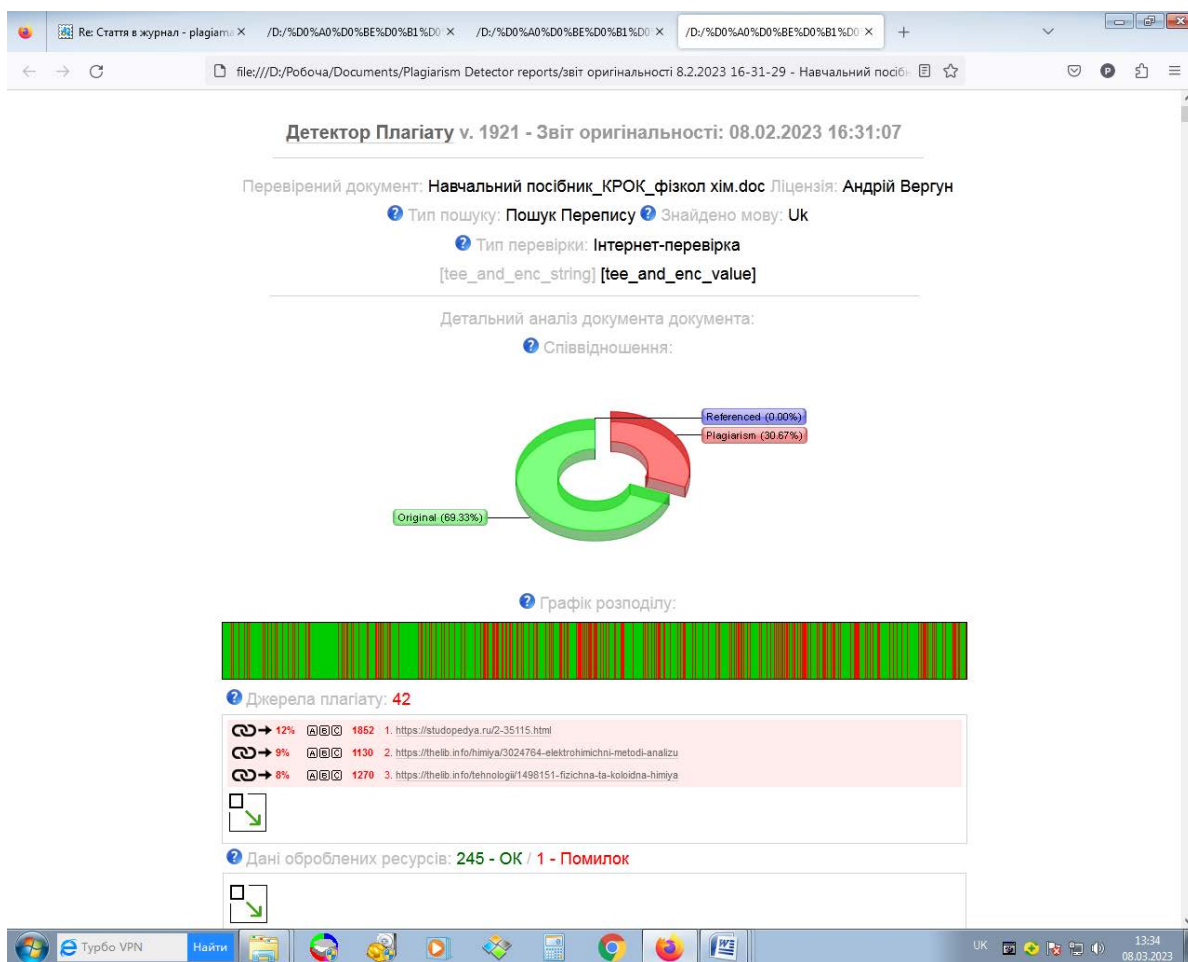
Рис. 1. Антиплагіатна перевірка лекції у форматі .ppt десктопною програмою “Plagiarism Detector Pro”: онлайн пошук співпадінь, лекція «Хронічна гнійно-некротична і комбінована онхипатологія у паліативних хворих: клініко-морфологічні паралелі» курсу паліативної допомоги кафедри сімейної медицини ЛНМУ

послугами Інтернет-провайдерів для всіх учасників навчального процесу, – забезпечити їх необхідним для дистанційної освіти обладнанням та програмами для створення і відтворення навчального матеріалу (зокрема презентацій клінічних лекцій), онлайн-контролю отриманих знань. Члени університетської спільноти при проведенні своєї діяльності, зокрема онлайн-презентацій, повинні враховувати потреби суспільства, бути соціально відповідальними, повноцінно публічно оголошувати результати своїх дослідницьких робіт, підтримувати відкритий доступ до знань та інформації.

Науковим відділом здійснюється поточна первинна антиплагіатна перевірка наукових та навчально-методичних матеріалів із застосуванням “AntiPlagiarism.NET” (рис. 4), перехресна-вільнодоступних програм “ETXT Антиплагіат” (у репозитарії) і “Advego Plagiatus” [2; 3; 8], щорічний аналіз частоти, умов і причини виникнення порушень академічної етики – зокрема плагіату та автоплагіату.

Повноваженнями групи сприяння академічній доброчесності та студентської агенції свідції якості

освіти ЛНМУ в контексті онлайн-освіти у цих умовах є насамперед формування активної громадянської позиції студентів і співробітників; попередній розгляд і аналіз випадків порушення КАЕ [5; 7; 8], випадків незадовільного проведення онлайн-занять, підготовка відповідних висновків і рекомендацій; моніторинг та опитування щодо випадків порушення академічної доброчесності викладачами, здобувачами вищої освіти, іншими співробітниками кафедр та студентами [3; 6; 11]; оприлюднення періодичних відкритих звітів щодо дотримання принципів етики взаємовідносин [6; 8-13; 15; 16]; проведення наукових досліджень щодо академічної доброчесності в умовах воєнного стану; розробка інформаційного матеріалу (пам’яток, дорожніх карт, методичних рекомендацій тощо) з питань академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин [6-8]. Дослідження особливостей дистанційного навчання в умовах карантину й вимушеної ізоляції, воєнного стану були скеровані на вивчення думки не тільки університетської спільноти, але також і соціуму, що також є активним та невід’ємним учасником

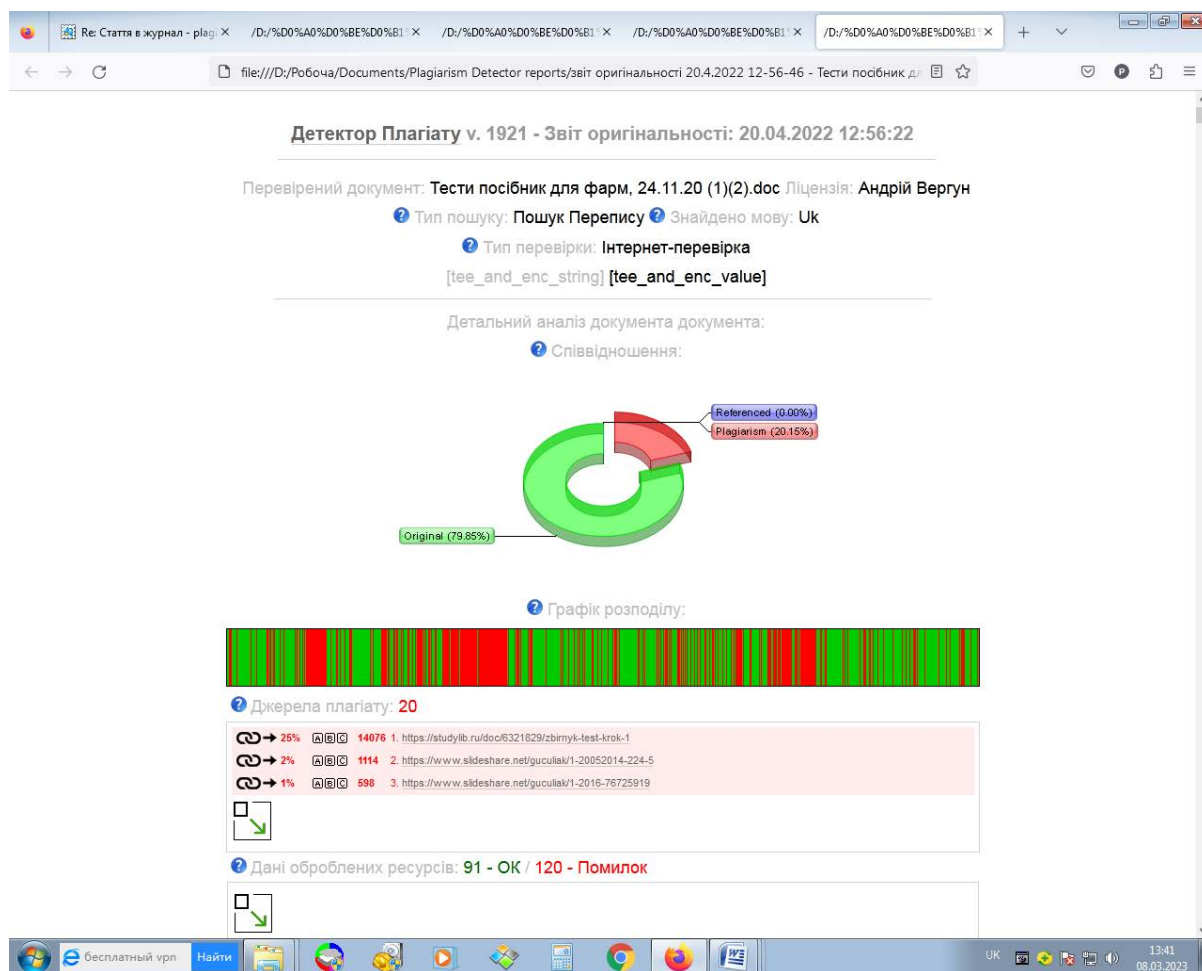
Рис. 2. Результати антиплагіатної перевірки та онлайн пошуку співпадінь десктопною програмою "Plagiarism Detector Pro" (згенеровані системою, представлені у форматі .html) навчального посібника, відхиленого експертизою внаслідок наявності великої кількості необгрунтованих «малих» текстових реплікацій

освітнього процесу, виявлення та вирішення проблем дотримання академічної доброчесності учасниками наукових досліджень і освітнього онлайн-процесу, впровадження адекватних превентивних заходів і вирішення конфліктів наукових і навчальних інтересів; виявлення оптимальних умов покращення, а також пошук нових форм передачі та оцінювання інформації, яка є необхідною для отримання професійних знань.

Моніторингом дотримання високих стандартів освіти та навчальних матеріалів, зокрема текстів і презентацій лекцій у ЛНМУ займається насамперед комісія з питань етики та академічної доброчесності – колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів, фундаментальних принципів академічної доброчесності та розв'язанню етичних конфліктів між членами університетської спільноти. Іншими завданнями цієї комісії є сприяння зміцненню довіри, партнерським відносинам і консолідації між учасниками науково-освітньої діяльності; консультування щодо відповідності статусу та дій, які можуть призвести до

порушень КАЕ; представлення наукової спільноти у зовнішніх відносинах з питань виконання академічних норм; експертна оцінка щодо етичності дій і поведінки членів університетської спільноти та рекомендації щодо застосування санкцій за порушення [5; 6]; покращення культури поведінки членів університетської спільноти та поширення етичних принципів та стандартів у форс-мажорних умовах, недопущення виникнення і поширення академічного плагіату [4; 8; 12].

На час навчання припадає період становлення і формування цінностей, засад і моделей поведінки, котрі визначатимуть місце молоді людини у дорослому житті. Нездатність і небажання слідувати кращим світовим практикам в освітньо-науковій діяльності веде до порушень у виконанні професійних обов'язків [1-3]. Все це шкодить навчальним і науковим процесам, особливо в умовах дистанційного набуття знань, погіршує відносини між членами університетської спільноти, підриває довіру до якості освіти і досліджень та їх авторитетності, може завдати втрат іміджу і призводить до марної витрати ресурсів. Культивування у молоді поваги

Рис. 3. Результати антиплагіатної перевірки та онлайн пошуку співпадінь десктопною програмою “Plagiarism Detector Pro” (згенеровані системою, представлені у форматі .html) навчального посібника, відхиленого експертизою внаслідок наявності необґрунтованих «великих» текстових і графічних реплікацій

до свободи і гідності людини, її індивідуальності, до інтелектуальної власності та авторських прав є важливою гуманітарною складовою здійснення успішних освітніх реформ в українському суспільстві із забезпеченням вільним доступом до навчальних онлайн-ресурсів, – лекцій, фільмів та презентацій, підручників і електронних навчальних посібників. Для успішного викладання потрібні онлайн-ресурси високої якості, які будуть відповідати вимогам Міністерства освіти та науки, вимогам академічної доброчесності, а також детермінують ефективний процес навчання і засвоєння клінічного матеріалу. Необхідною є підготовка пропозицій щодо підвищення ефективності впровадження етичних засад академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність [6], особливо в умовах вимушеного дистанційного навчання, детермінованого епідемією і військовою агресією.

Висновки.

1. Навчальні матеріали для студентів-медиків, призначені для представлення в онлайн режимі повинні містити розширені дані щодо клінічних аспектів діагностики та лікування, візуальну інформацію,

фото та відеозйомку клінічних спостережень, супроводжуватися коментарями для покращення засвоєння інформації здобувачами вищої освіти.

2. Незважаючи на переваги дистанційного навчання, існують вагомні недоліки такої форми освіти, насамперед це залежність отримання знань від технічних засобів навчання, які є єдиною можливістю зв'язку з викладачем; труднощі, детерміновані готовністю перейти на новий формат, забезпеченням необхідним обладнанням для отримання знань дистанційно, факторами недостатньої самоорганізованості та самодисципліни; наявністю необхідного досвіду роботи зі специфічними програмами; особливістю клінічної навчальної діяльності, набуття та вдосконалення фахових навиків.

3. Академічна доброчесність навчального процесу забезпечується чітким дотриманням кодексу академічної етики, створенням на громадських засадах відповідних колегіальних експертно-консультативних органів та сприяння вільному доступу до навчальних матеріалів, створення електронних репозитаріїв клінічних даних, забезпечення глибокої перевірки (зокрема текстів

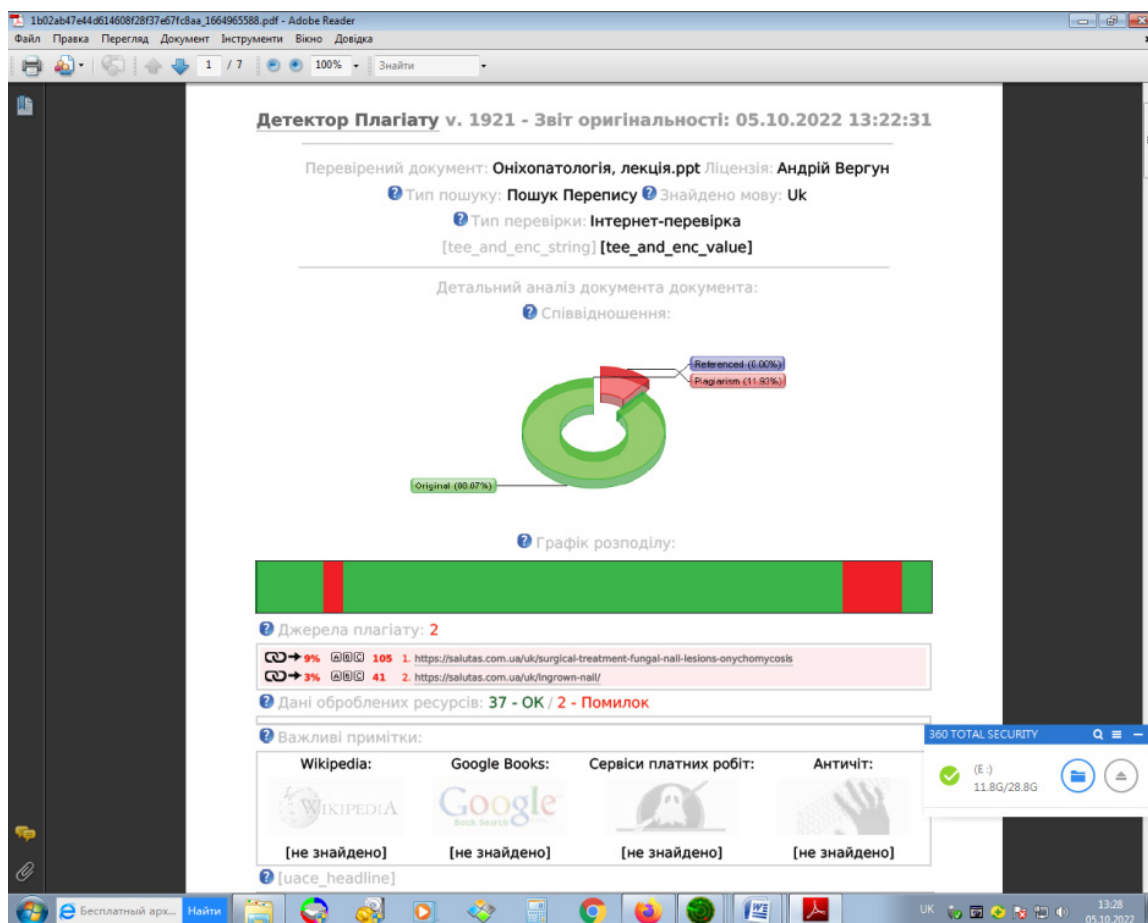

Рис. 4. Результати антиплагіатної перевірки та онлайн пошуку співпадінь (згенеровані системою, представлені у форматі .pdf) лекції кафедри сімейної медицини медичного факультету №1 (у форматі .ppt) десктопною програмою "Plagiarism Detector Pro"

лекцій та презентацій) програмним забезпеченням «StrikePlagiarism» та «Unicheck» (у особистих кабінетах структурних підрозділів), «Plagiarism Detector Pro» з подальшою «перехресною» перевіркою та встановленням відсотка унікальності окремих розділів вільнодоступною програмою «AdvegoPlagiatus тощо.

4. В умовах епідемії та воєнного стану є необхідним створення нового внутрішньоуніверситетського, академічно доброчесного середовища, у тому числі ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату; створення механізмів залучення стейкхолдерів у комплексну діяльність університету, що здатні стимулювати активну навчальну та наукову діяльність в умовах дистанційного доступу до навчальних ресурсів і результатів наукових досліджень.

Перспективи подальших досліджень. Впровадження у закладі вищої освіти сучасних технологій боротьби з проявами академічної недоброчесності, запобігання академічного плагіату навчально-методичних матеріалів і клінічних лекцій для покращення якості дистанційної вищої освіти залишається актуальною проблемою та потребує подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: колективна монографія. За заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Вергун А.Р., Ягело С.П., Олексюк О.Б. Протидія академічному плагіату як складова стратегії академічної доброчесності у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. Pedagogical sciences.* 2021. № 45. С. 25-33.
3. Вергун А.Р., Ягело С.П., Вергун О.М., Кіт З.М., Корнієнко М.М., Гаврилюк І.М. Інформаційне забезпечення, академічна доброчесність і етика наукових досліджень: навчальна програма здобувачів в контексті протидії академічному плагіату. *Перспективи та інновації науки.* 2022. № 4 (9). С.479-494
4. Детектор плагіату – програма для пошуку і виявлення плагіату в онлайн та офлайн документах [Інтернет]. 2022. Доступно. URL. <https://plagiarism-detector.com/c/ua/index.php>
5. Кодекс академічної етики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького [Інтернет]. 2021. Доступно. URL. <http://>

nauka.meduniv.lviv.ua/wp-content/uploads/kodeks-akademichnoyi-etiki-2021.pdf

6. Міністерство освіти і науки України. Лист 23.10.2018 № 1/9-650 Керівникам закладів вищої освіти. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти. [Інтернет]. 2018. Доступно. URL. https://zakononline.com.ua/documents/show/124272__124272.

7. Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького [Інтернет]. 2021. Доступно. URL. http://nauka.meduniv.lviv.ua/wp-content/uploads/polozhennya-pro-komisiyu-z-pitan-etyky-ta-akad_dobrochesnosti.pdf

8. Положення про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького [Інтернет]. 2022. Доступно. URL. http://nauka.meduniv.lviv.ua/wp-content/uploads/polozhennya-pro-ekspertizu_antiplagiat-2022.pdf Al Lily Abdulrahman Essa; Ismail,

9. Abdelrahim Fathy, Abunasser, Fathi Mohammed, Alhajhoj Alqahtani, Rafdan Hassan. Distance Education as a Response to Pandemics: Coronavirus in Arab Countries. *Technology in Society*. 2020. №63. P. 1013-1017.

10. Bozkurt, A., & Sharma, R.C. Emergency remote teaching in a time of global crises due to Corona Virus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*. 2020. № 15 (1). P.1-4.

11. Kim K.J, Jee Y-H., Lee D.W., Shim M-S. Medical student plagiarism in problem-based learning courses. *Med Educ Online*. 2016. №21 (1). P.305-337.

12. Mecca J.T., Gibson C., Giorgini V., Medeiros K.E., Mumford M D., Connolly S. Researcher Perspectives on Conflicts of Interest: A Qualitative Analysis of Views from Academia. *Science and Engineering Ethics*. 2015. № 21 (4). P.843-855.

13. Mohammed R.A.A., Shaaban O.M., Mahran D.G., Attellawy H.N., Makhlof A., Albasri A. Plagiarism in medical scientific research. *J Taibah University Med Sci*. 2015. №10 (1). P. 6-11.

14. Pupovac V., Fanelli D. Scientists Admitting to Plagiarism: A Meta-analysis of Surveys. *Science and Engineering Ethics*. 2015. №21 (5). P.1331-1352,

15. Stechak H., Iahelo S., Chusova O. Features of distance education organizing in a pandemic. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2020. №10(62). P.41-46

16. Vlachopoulos, D. COVID-19: Threat or Opportunity for Online Education. *Higher Learning Research Communications*. 2020. № 10 (1). P. 16-19.